

PORADNIA
PSYCHOLOGICZNO
PEDAGOGICZNA

OPRACOWANIE

Barbara Bogacka

Joanna Giżyńska

Beata Mierzejewska

Wiesława Niściór

KONTAKT

WITRYNA INTERNETOWA:

www.ppp19.ursynow.warszawa.pl

ADRES E-MAIL:

ppp19@edu.um.warszawa.pl

PORADNIA

PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNA NR 19

POMOC DLA DZIECKA Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

INFORMATOR DLA RODZICÓW

Warszawa 2022

POMOC DLA DZIECKA Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

INFORMATOR DLA RODZICÓW

Długo wyczekiwana chwila narodzin dziecka, wielka radość, wielkie plany i nadzieja na ich realizację.

Każdego dnia staramy się dostrzec nowe umiejętności dziecka, oznaki prawidłowego rozwoju. Porównujemy je ze starszym rodzeństwem albo z dziećmi znajomych i przyjaciół. Ciągłe jeszcze wierzymy, że naszemu dziecku potrzeba tylko więcej czasu. W końcu jednak widzimy, że dzieje się coś niedobrego. Narasta niepokój, szukamy przyczyn, porady specjalistów. Diagnoza, którą słyszymy wywraca nasze życie do góry nogami. Niby już wiemy co dziecku dolega, ale niepokój nie słabnie. Jesteśmy zagubieni w nowej rzeczywistości. Nie wiemy co można zrobić i gdzie udać się po pomoc.

Ten informator powstał w odpowiedzi na zapotrzebowanie rodziców, którzy znaleźli się w takiej sytuacji. Naszym celem było zebranie informacji, które ułatwią rodzicom odnalezienie się w gąszczu przepisów ale i możliwości. Wierzymy, że ta publikacja pomoże Państwu przejść trudny czas po postawieniu diagnozy. Jednocześnie chcemy pokazać, że pokonanie wielu problemów rozwojowych dziecka jest możliwe, przy zapewnieniu mu adekwatnej specjalistycznej pomocy.

Jak korzystać z informatora

Informator jest podzielony na trzy główne części wyodrębnione ze względu na wiek dziecka, które potrzebują pomocy oraz typ placówki edukacyjnej, do której uczęszcza:

- 1 - dla dziecka od 0-3 r.ż. (przed rozpoczęciem edukacji przedszkolnej),
- 2 - dla dziecka uczęszczającego do przedszkola, do momentu rozpoczęcia realizacji obowiązku szkolnego,
- 3 - dla dziecka uczęszczającego do szkoły.

W każdej części znajdują się informacje dotyczące:

- dokumentów jakie należy uzyskać, aby zapewnić dziecku odpowiednią pomoc,
- rodzajów i możliwości wsparcia dziecka i rodziny wynikających z uzyskanego dokumentu,
- informacji jak uzyskać odpowiedni dokument.

Rodzaje wsparcia dziecka w wieku 0 – 3 lat

- [Orzeczenie o niepełnosprawności,](#)
[str. 5](#)

Wsparcie w placówce oświatowej

- [Opinia o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka,](#)
[str. 10](#)
- [Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego,](#) [str. 15](#)
- [Orzeczenie o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego,](#) [str. 18](#)
- [Orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych,](#)
[str. 19](#)
- [Opinia w sprawie odroczenia spełnienia obowiązku szkolnego,](#)
[str. 20](#)
- [Opinia w sprawie objęcia pomocą psychologiczno-pedagogiczną,](#)
[str. 21](#)
- [Opinia w sprawie objęcia dziecka zindywidualizowaną ścieżką realizacji obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego,](#)
[str. 21](#)
- [Nauczanie domowe,](#) [str. 22](#)

Rodzaje wsparcia dziecka w szkole

- [Orzeczenie o niepełnosprawności,](#)
[str. 5](#)

Wsparcie w systemie oświatowym

- [Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, str. 24](#)
- [Orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania, str. 29](#)
- [Nauczanie domowe \(realizacja obowiązku szkolnego poza szkołą\), str. 31](#)
- [Opinia w sprawie objęcia dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną w formie zindywidualizowanej ścieżki kształcenia, str. 32](#)

Rozdział I

Rodzaje wsparcia jakie może uzyskać dziecko i rodzina

Orzeczenie o niepełnosprawności (dokument nie-oświatowy)

Niepełnosprawność, zgodnie z kryterium ustawowym, to niemożność bądź trudności w codziennej aktywności i uczestnictwie wynikające z naruszenia sprawności organizmu.

O niepełnosprawności orzekają:

- Powiatowe/miejskie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności – w pierwszej instancji;
- Wojewódzkie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności – w drugiej instancji.

W posiedzeniu składu zespołu orzekającego uczestniczy co najmniej dwóch specjalistów. Jeden z nich to zawsze lekarz sprawujący jednocześnie funkcję przewodniczącego składu orzekającego, drugim członkiem może być pedagog, psycholog, pracownik socjalny, doradca zawodowy albo inny lekarz.

Wnioskodawca bierze udział w posiedzeniu składu orzekającego.

Zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności wydają orzeczenia o:

- niepełnosprawności;
- stopniu niepełnosprawności - wydaje się osobie, która ukończyła 16 rok życia;
- wskazaniach do ulg i uprawnień - wydaje się osobie, która ukończyła 16 rok życia.

Podstawą uznania osoby, która nie ukończyła 16 roku życia za niepełnosprawną jest ustalenie, że:

- ma naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną;
- przewidywany okres trwania upośledzenia stanu zdrowia przekracza 12 miesięcy;
- wymaga zapewnienia jej całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu.

Uwaga: Wszystkie wymienione przesłanki muszą wystąpić łącznie.

Niepełnosprawność dziecka orzeka się na czas określony, jednak na okres nie dłuższy niż do ukończenia przez dziecko 16 roku życia. Decyduje o tym ocena możliwości poprawy funkcjonowania dziecka.

W przypadku złożenia wniosku o wydanie kolejnego orzeczenia o niepełnosprawności w okresie ważności posiadanego orzeczenia, wniosek powinien być składany nie wcześniej niż na 30 dni przed upływem ważności posiadanego orzeczenia.

Jakie wsparcie można uzyskać na podstawie orzeczenia o niepełnosprawności

Orzeczenie o niepełnosprawności stanowi podstawę do przyznania różnego rodzaju ulg i uprawnień:

- możliwość uczestniczenia dziecka w bezpłatnej terapii zajęciowej realizowanej na warsztatach tego typu oraz możliwość rehabilitacji, w tym uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych lub odliczenia ich kosztów w rozliczeniu podatkowym;

WARTO WIEDZIEĆ

Narodowy Fundusz Zdrowia częściowo finansuje rehabilitację dzieci z zaburzeniami wieku rozwojowego. NFZ finansuje do 120 dni zabiegowych w każdym roku kalendarzowym.

Rehabilitacja przeznaczona jest dla dzieci w wieku:

1. do 7. roku życia z zaburzeniami wieku rozwojowego;
2. od 8. do 18. roku życia z zaburzeniami wieku rozwojowego, **a po przedstawieniu orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego lub orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych (dotyczących upośledzonych w stopniu głębokim) do ukończenia 25. roku życia** (*jak uzyskać te dokumenty przeczytasz w dalszej części tego informatora*).

Skierowanie na rehabilitację dzieci z zaburzeniami wieku rozwojowego wystawia lekarz podstawowej opieki zdrowotnej lub lekarze następujących oddziałów szpitalnych i poradni specjalistycznych: neonatologicznej, rehabilitacyjnej, ortopedii i traumatologii narządu ruchu, neurologicznej, reumatologicznej, chirurgii dziecięcej, endokrynologii dziecięcej, diabetologii dziecięcej.

- możliwość odliczeń kosztów dojazdów do specjalistów;
- prawo do zapewnienia przez gminę SUO, czyli Specjalistycznych Usług Opiekuńczych (zależne od dochodu w rodzinie); są to wszystkie usługi terapeutyczne i rehabilitacyjne oraz opiekuńcze i pielęgniarstwo, niezbędne do wspierania rozwoju dziecka;
- możliwość korzystania z pomocy OWI – Ośrodka Wczesnej Interwencji;
- możliwość korzystania z OKRO – Ośrodka Koordynacyjno-Rehabilitacyjno-Opiekuńczego;
- pierwszeństwo w dostępie do świadczeń opieki zdrowotnej i zakupu leków poza kolejnością;
- **dofinansowanie** zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne (np. aparaty ortopedyczne, gorsety, protezy kończyn, obuwie ortopedyczne, kule, laski, wózki), środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie dziecka lub możliwość odliczenia ich kosztów (środki higieniczne, np. pieluchy, pieluchomajtki, sprzęt medyczny, np.: cewniki, sondy, materace przeciwoleżynowe, pasy przepuklinowe, aparaty słuchowe, sprzęt stomijny, cewniki, inhalatory, szkła okularowe itp.);
- możliwość wnioskowania o **likwidację barier architektonicznych** np. zlikwidowanie utrudnień w budynku lub mieszkaniu oraz w jego najbliższej okolicy; może to być np. dostosowanie łazienki dla potrzeb osoby niepełnosprawnej, budowa podjazdu lub windy dla osoby poruszającej się na wózku, likwidacja progów czy montaż uchwytów;
- **ulgi w podatkach**;

- zwolnienie z opłat radiowo – telewizyjnych (abonamentu);
- usługi socjalne, opiekuńcze, terapeutyczne i rehabilitacyjne świadczone przez instytucje pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki;
- uprawnienia do **zasiłku pielęgnacyjnego** i innych świadczeń rodzinnych (np. dodatków do zasiłku rodzinnego związanych z niepełnosprawnością) oraz do zasiłku stałego z pomocy społecznej;
- zniżki w komunikacji;

Karta parkingowa - opiekunowie przewożący osoby niepełnosprawne własnym samochodem, mogą ubiegać się o uzyskanie karty parkingowej, która umożliwia parkowanie na wyznaczonych miejscach postojowych dla osób niepełnosprawnych, a także niestosowanie się do niektórych znaków drogowych, określonych w przepisach o ruchu drogowym.

- ulgi w opłatach przy korzystaniu z miejsc publicznych (kina, teatry, parki i place zabaw, baseny, muzea, itp.);

Rodzice dziecka, które posiada orzeczenie o niepełnosprawności mają prawo do **bezpłatnej pomocy psychologicznej**, a także do opieki nad dzieckiem na czas urlopu bądź odpoczynku (tzw. opieka wytchnieniowa). Rodzicom oraz opiekunom przysługuje do 120 godzin takiej opieki w ciągu roku, jeśli dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 1200 zł miesięcznie.

Opieka wytchnieniowa może być świadczona:

- w dziennych lub całodobowych ośrodkach wsparcia,
- w placówkach systemu oświaty (np. szkołach),
- w ramach umowy z organizacją pozarządową na opiekę nad dzieckiem - również indywidualną,
- poprzez udział osoby niepełnosprawnej w różnych formach wypoczynku zorganizowanego.

Pracujący rodzice dziecka z niepełnosprawnością (posiadającego orzeczenie o niepełnosprawności) mają prawo wnioskować o telepracę, pracę w przerywanym czasie pracy, objęcie ruchomym lub indywidualnym rozkładem czasu pracy, ale takie prawo posiada również rodzic dziecka ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi – dziecka posiadającego odpowiednio opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju, orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego lub orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych.

Prawo do zasiłków i świadczeń może być zależne od dochodu w rodzinie. Dofinansowanie przysługuje osobie niepełnosprawnej, która ma skierowanie od lekarza prowadzącego i spełnia kryterium dochodowe. W przypadku niespełniania kryterium dochodowego dofinansowanie pomniejsza się o kwotę przekroczenia kryterium.

Wydatki na cele rehabilitacyjne oraz związane z ułatwieniem wykonywania czynności życiowych, mogą być odliczone od dochodu przez osobę niepełnosprawną lub podatnika, mającego na utrzymaniu osobę niepełnosprawną, jeśli jest nim: współmałżonek, dziecko własne i przysposobione, dziecko obce przyjęte na wychowanie, pasierb, rodzice, teściowie, rodzeństwo, ojczym, macocha, zięciowie i synowe. Dowody poniesienia wydatków winny być wystawiane na osobę, która będzie dokonywać odliczenia.

Wydatki podlegające odliczeniom na cele rehabilitacyjne odlicza się od dochodu w roku, w którym zostały poniesione, w wysokości faktycznie poniesionej lub z zachowaniem ustalonych ustawą limitów. Podlegają one odliczeniu od dochodu, pod warunkiem, że nie były finansowane ze środków Zakładowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych lub Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych albo nie zostały zwrócone podatnikowi w jakiegokolwiek innej formie.

Jak uzyskać orzeczenie o niepełnosprawności

Orzeczenie o niepełnosprawności wydaje się na wniosek rodziców/prawnych opiekunów złożony w powiatowym/miejskim zespole ds. orzekania.

Do wniosku dołącza się:

1. Dokumentację medyczną (karty informacyjne leczenia szpitalnego, dokumentację medyczną z przebiegu leczenia ambulatoryjnego, wyniki dodatkowych badań diagnostycznych, konsultacje specjalistyczne itp.);
2. Zaświadczenie lekarskie – zawierające opis stanu zdrowia, wydane przez lekarza, pod którego opieką znajduje się dziecko - zaświadczenie takie ważne jest miesiąc od daty wydania i w tym czasie należy złożyć wniosek. Zaświadczenie powinno być wypisane na druku pobranym ze strony urzędu. Lekarz nie musi mieć umowy z NFZ;
3. Inne dokumenty mające wpływ na ustalenie niepełnosprawności.

Jeżeli dołączona do wniosku dokumentacja jest niewystarczająca do wydania orzeczenia o niepełnosprawności, przewodniczący zespołu zawiadamia na piśmie rodziców/ opiekunów prawnych dziecka o konieczności jej uzupełnienia oraz wyznacza termin złożenia brakującej dokumentacji. Nieuzupełnienie jej w określonym terminie spowoduje pozostawienie wniosku bez rozpoznania.

O terminie rozpatrzenia wniosku zawiadamia się wnioskodawcę nie później niż na 7 dni przed jego rozpatrzeniem. Niestawienie się na posiedzeniu powoduje pozostawienie sprawy bez rozpatrzenia, chyba że nieobecność jest usprawiedliwiona ważnymi przyczynami lub zdarzeniami losowymi (nagła choroba, wypadek itp.). W takiej sytuacji przewodniczący zespołu na wniosek osoby zainteresowanej wyznacza nowy termin rozpatrzenia sprawy.

Podczas posiedzenia zespołu dokonuje się oceny funkcjonowania dziecka przede wszystkim w sferze fizycznej, psychicznej i społecznej.

Jeżeli dziecko nie może uczestniczyć w posiedzeniu składu orzekającego z powodu długotrwałej i nierokującej poprawy choroby uniemożliwiającej osobiste stawiennictwo (potwierdzonej zaświadczeniem lekarskim), badanie może być przeprowadzone w miejscu pobytu dziecka. Jeżeli przewodniczący składu orzekającego uzna posiadaną dokumentację medyczną za wystarczającą do wydania oceny stanu zdrowia, może być ona przeprowadzona bez badania, a orzeczenie wydane bez stawiennictwa dziecka na posiedzeniu komisji.

Decyzja o przyznaniu orzeczenia wydawana jest maksymalnie w ciągu dwóch tygodni.

Rodzice mają prawo do odwołania, jeśli nie zgadzają się z treścią orzeczenia, przy czym odwołanie do komisji wojewódzkiej (II instancja) składa się również w Powiatowym Zespole ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

Potwierdzeniem posiadania orzeczenia jest legitymacja osoby niepełnosprawnej. Legitymacje dokumentujące niepełnosprawność wydawane są na okres ważności orzeczenia, jednak nie dłużej niż na okres 5 lat.

Rozdział II

Rodzaje wsparcia jakie może uzyskać dziecko i rodzina W OŚWIACIE

dla dziecka od 0-3 r.ż.

(przed rozpoczęciem edukacji przedszkolnej)

Zobacz też: ORZECZENIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI - opisane w rozdziale I na stronie 4.

WAŻNE DOKUMENTY:

OPINIA O POTRZEBIE WCZESNEGO WSPOMAGANIA ROZWOJU DZIECKA wydawana jest dla dzieci od chwili wykrycia niepełnosprawności do rozpoczęcia edukacji szkolnej.

Niepełnosprawność dziecka określona w Rozporządzeniu MEN z dnia 7 września 2017 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych:

Dziecko:

- niesłyszące
- słabosłyszące
- niewidzące
- słabowidzące
- niepełnosprawne ruchowo, w tym z afazją
- niepełnosprawne intelektualnie w stopniu lekkim
- niepełnosprawne intelektualnie w stopniu umiarkowanym
- niepełnosprawne intelektualnie w stopniu znacznym
- z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera
- z niepełnosprawnością sprzężoną (np. upośledzenie umysłowe i niepełnosprawność ruchowa)

Jakie wsparcie dziecko i rodzina uzyska na podstawie opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju

Uzyskana opinia o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka umożliwia realizację działań terapeutycznych w **Zespołach Wczesnego Wspomagania Rozwoju**.

Zajęcia wczesnego wspomagania rozwoju mogą być organizowane w publicznych i niepublicznych: przedszkolach i szkołach podstawowych specjalnych, innych formach wychowania przedszkolnego, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodkach wychowawczych, ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych oraz poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradniach specjalistycznych, w których powołano

zespół wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka. W skład zespołu wczesnego wspomaganie rozwoju wchodzi: pedagog, psycholog, logopeda oraz zależnie od potrzeb - inni specjaliści. Zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie organizacji się w wymiarze od 4 do 8 godzin w miesiącu.

Zajęcia zawsze są bezpłatne bez względu na miejsce ich realizacji, w pełni są finansowane przez samorządy.

Zespoły nie są objęte rejonizacją. Można wybrać placówkę dogodną z uwagi na miejsce zamieszkania, dostępność specjalistów, czy ofertę zajęć. Adresy wszystkich placówek dostępne są na stronie biura edukacji. [Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka | Serwis Biura Edukacji m.st. Warszawy \(educacja.warszawa.pl\)](http://Wczesne_wspomaganie_rozwoju_dziecka_Serwis_Biura_Edukacji_m.st._Warszawy_educacja.warszawa.pl)

Pracujący rodzice dziecka posiadającego opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju mają prawo wnioskować o telepracę, pracę w przerywanym czasie pracy, objęcie ruchomym lub indywidualnym rozkładem czasu pracy.

Jak uzyskać opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju

Opinia o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju wydawana jest przez rejonową, publiczną Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną. Dla dzieci pozostających w opiece domowej (przed rozpoczęciem edukacji przedszkolnej) opinie wydawane są przez poradnie właściwe, ze względu na miejsce zamieszkania dziecka.

Wymagane dokumenty

W celu rozpoczęcia procedury wydania opinii niezbędne jest złożenie w poradni następujących dokumentów lub ich kopii:

1. Wniosek o wydanie opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka (formularz można odebrać w sekretariacie poradni lub pobrać ze strony internetowej poradni);
2. Zaświadczenie lekarskie (ewentualnie z dokumentacją medyczną) informujące o sytuacji zdrowotnej dziecka, wydane przez jednego ze specjalistów np.: lekarza rehabilitacji medycznej, neurologa, psychiatrę, pediatrę (formularz można odebrać w sekretariacie poradni lub pobrać ze strony internetowej poradni);
3. Opinia ze żłobka/przedszkola informująca o funkcjonowaniu poznawczym i emocjonalno-społecznym dziecka (jeśli dziecko uczęszcza do placówki);
4. Informacje z innych poradni bądź gabinetów terapeutycznych, jeśli rodzice posiadają np.: wyniki dotychczas przeprowadzanych badań psychologicznych i pedagogicznych, logopedycznych, SI;
5. Inna dokumentacja (np. orzeczenie o niepełnosprawności dziecka).

Po otrzymaniu wyżej wymienionych dokumentów psycholog z poradni podejmuje decyzję o dalszym postępowaniu (diagnozie dziecka).

Po zakończeniu postępowania diagnostycznego, na posiedzeniu Zespołu Orzekającego w poradni, zapada decyzja o przyznaniu dziecku opinii.

W poradni rodzice uzyskają informację dotyczącą terminów posiedzeń Zespołu Orzekającego.

W posiedzeniu uczestniczą następujący specjaliści: lekarz, psycholog, pedagog, logopeda. Mogą w nim brać udział rodzice lub prawni opiekunowie dziecka.

Zespoły wydają opinię w terminie nie dłuższym niż 30 dni od dnia złożenia lub przedstawienia dokumentacji. W szczególnie uzasadnionych przypadkach uwarunkowanych stanem zdrowia dziecka lub złożonością procesu diagnostycznego, opinia może być wydana w terminie nie dłuższym niż 60 dni od dnia złożenia wniosku.

GDZIE I JAKIE WSPARCIE MOŻE UZYSKAĆ DZIECKO ZAGROŻONE NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ I NIEPEŁNOSPRAWNE

OŚRODKI KOORDYNACYJNO-REHABILITACYJNO-OPIEKUŃCZE (OKRO)

(W Warszawie Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna „TOP”, przy ul. Raszyńskiej 8/10 OKRO (poradnia-top.pl))

Ośrodki udzielają wszechstronnego wsparcia dla dzieci od momentu wykrycia niepełnosprawności lub **zagrożenia niepełnosprawnością**.

Wsparcie udzielane przez ośrodek:

- informacje specjalistyczne dotyczące problemów rozwojowych dziecka,
- wskazywanie właściwych dla dziecka i jego rodziny formy kompleksowej, specjalistycznej pomocy, w szczególności rehabilitacyjnej, terapeutycznej, fizjoterapeutycznej, psychologicznej, pedagogicznej i logopedycznej,
- wskazywanie miejsc udzielających specjalistycznej pomocy dzieciom,
- organizowanie zajęć wczesnego wspomagania rozwoju dziecka,
- koordynowanie korzystania z usług specjalistów dostępnych na obszarze powiatu.

Dodatkowe wsparcie udzielane przez ośrodek:

- kompleksowa pomoc dla dziecka i rodziców od chwili wykrycia zagrożenia niepełnosprawnością, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci do 3. roku życia,
- specjalistyczna opieka pielęgniarska, rehabilitacyjna,
- konsultacje lekarskie.

Celem zapewnienia kompleksowej pomocy, ośrodek współpracuje z placówkami leczniczymi, ośrodkiem pomocy społecznej oraz jednostkami organizacyjnymi systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej.

OŚRODKI WCZESNEJ INTERWENCJI (w całym kraju są 33 ośrodki)

(W Warszawie ul. Pilicka 21, 02-613 Warszawa OWI PILICKA (psoni.org.pl))

Ośrodki prowadzą wielospecjalistyczną opiekę nad małym dzieckiem z niepełnosprawnością i jego rodziną. Ośrodki specjalizują się w opiece dzieci od urodzenia do 7 roku życia. Ośrodki obejmują opieką dzieci:

- **obciążone ryzykiem nieprawidłowości rozwojowych**, będącym konsekwencją przedwczesnego porodu,
- z wieloczynnikowym uszkodzeniem lub wadami ośrodkowego układu nerwowego,
- z chorobami metabolicznymi,
- z uszkodzeniami materiału genetycznego,
- z dysfunkcją narządu ruchu pochodzenia neurologicznego,

- z niepełnosprawnością intelektualną,
- z dysfunkcją narządów zmysłów i aparatu artykulacyjnego,
- ze spektrum autyzmu,
- ze sprzężonymi niepełnosprawnościami.

Przyjęcie do Ośrodka rozpoczyna się od diagnozy. W skład zespołu diagnostycznego i terapeutycznego wchodzi: lekarze rehabilitacji medycznej, neurologi, psychiatry oraz neurologopedzi, logopedzi, fizjoterapeuci i psycholodzy.

W przypadku zakwalifikowania dziecka na terapię, rodzic i dziecko realizują zalecenia specjalistów. Dziecko, w zależności od potrzeb, bierze udział w terapii indywidualnej i/lub grupowej.

Rozdział III

Rodzaje wsparcia jakie może uzyskać dziecko i rodzina W OŚWIACIE

dla dziecka uczęszczającego do przedszkola

do chwili rozpoczęcia realizacji obowiązku szkolnego

Zobacz też: **ORZECZENIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI** - opisane w rozdziale I na stronie 4.

WAŻNE DOKUMENTY:

A) OPINIA O POTRZEBIE WCZESNEGO WSPOMAGANIA ROZWOJU DZIECKA wydawana jest dla dzieci od chwili wykrycia niepełnosprawności do rozpoczęcia edukacji szkolnej (opisana w rozdziale II stronie 8).

B) ORZECZENIE O POTRZEBIE KSZTAŁCENIA SPECJALNEGO wydawane jest dla dzieci, które wymagają stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy, ze względu na niepełnosprawność dziecka:

- niesłyszące
- słabosłyszące
- niewidzące
- słabowidzące
- niepełnosprawne ruchowo, w tym z afazją
- niepełnosprawne intelektualnie w stopniu lekkim
- niepełnosprawne intelektualnie w stopniu umiarkowanym
- niepełnosprawne intelektualnie w stopniu znacznym
- z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera
- z niepełnosprawnością sprzężoną (dwie lub więcej wymienione powyżej niepełnosprawności)

Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego dla dzieci przedszkolnych wydawane jest na okres etapu edukacyjnego (edukacja przedszkolna).

Edukację dzieci niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego organizować muszą wszystkie przedszkola. W związku z tym, dzieci niepełnosprawne mogą uczęszczać do wszystkich typów przedszkoli: ogólnodostępnych, ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi, integracyjnych, ogólnodostępnych z oddziałami specjalnymi, specjalnych.

Jakie wsparcie dziecko i rodzina uzyska na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego

Na podstawie orzeczenia dziecko może uczyć się w sposób dostosowany do swoich potrzeb i możliwości psychofizycznych.

Wszystkie placówki oświatowe zobligowane są do tego, aby dla uczęszczających do nich dzieci niepełnosprawnych odpowiednio zmodyfikować: programy nauczania, metody i formy pracy dydaktycznej i wychowawczej oraz wymagania edukacyjne. Ponadto wymienione placówki powinny dostosować warunki organizacji kształcenia do rodzaju niepełnosprawności dzieci oraz zapewnić im odpowiedni sprzęt specjalistyczny i środki dydaktyczne.

Na podstawie orzeczenia zespół nauczycieli i specjalistów w przedszkolu opracowuje wielospecjalistyczną ocenę poziomu funkcjonowania ucznia (WOPFU) i indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny (IPET). Z tymi dokumentami rodzic powinien być zapoznany przy każdej ich aktualizacji. IPET określa rodzaje i formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej, które będą realizowane w przedszkolu, w tym zajęcia prowadzone przez logopedę, pedagoga, psychologa, terapeutę SI, fizjoterapeutę. Zajęcia realizowane są w zależności od potrzeb dziecka i możliwości placówki.

Dziecko niepełnosprawne posiadające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego może realizować niektóre zajęcia edukacyjne indywidualnie, albo w grupie do 5 osób, jeśli takie zalecenie jest zawarte w orzeczeniu.

Dziecko niepełnosprawne posiadające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego ma zapewnione w procesie edukacji i wychowania dodatkowe wsparcie specjalistów. Do pracy z nim trzeba zatrudniać dodatkowo:

- w przedszkolu integracyjnym i ogólnodostępnym z oddziałami integracyjnymi – nauczycieli z kwalifikacjami z zakresu pedagogiki specjalnej,
- w przedszkolu ogólnodostępnym, w których kształceniem specjalnym objęte są dzieci ze względu na autyzm, zespół Aspergera i niepełnosprawności sprzężone – nauczycieli z kwalifikacjami z zakresu pedagogiki specjalnej lub innych specjalistów.

Natomiast w przedszkolach ogólnodostępnych, w których kształceniem specjalnym objęte są dzieci ze względu na niepełnosprawności inne niż autyzm i zespół Aspergera, za zgodą organu prowadzącego (władze samorządowe), można zatrudniać dodatkowo do pracy z tymi dziećmi nauczycieli z kwalifikacjami z zakresu pedagogiki specjalnej lub innych specjalistów.

Dziecku z niepełnosprawnością posiadającemu orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego przysługują przywileje związane z dotarciem do placówki. Obowiązkiem organu prowadzącego (władz samorządowych), w tym zakresie jest zapewnienie dziecku realizującemu roczne obowiązkowe przygotowanie przedszkolne bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do najbliższego przedszkola lub ośrodka rewalidacyjno-wychowawczego.

Dziecko z niepełnosprawnością posiadające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego może rozpocząć realizację obowiązku szkolnego nawet dwa lata później, niż jego zdrowi rówieśnicy. W tym celu konieczna jest opinia w sprawie odroczenia realizacji obowiązku szkolnego (patrz str. 19).

Pracujący rodzice dziecka posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego mają prawo wnioskować o telepracę, pracę w przerywanym czasie pracy, objęcie ruchomym lub indywidualnym rozkładem czasu pracy.

Jak uzyskać orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego

Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydawane jest przez rejonową publiczną Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną. Poradnia wydaje orzeczenia dzieciom, które uczęszczają do placówek znajdujących się na terenie jej działania.

Wymagane dokumenty

W celu rozpoczęcia procedury wydania orzeczenia niezbędne jest złożenie w poradni następujących dokumentów lub ich kopii:

1. Wniosek o wydanie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego (formularz można pobrać w sekretariacie poradni lub ze strony internetowej poradni);
2. Zaświadczenie lekarskie (ewentualnie z dokumentacją medyczną) informujące o sytuacji zdrowotnej dziecka wydane przez jednego ze specjalistów np.: lekarza rehabilitacji medycznej, neurologa, psychiatrę, pediatrę. Na zaświadczeniu lekarskim powinna znaleźć się jedna z kategorii orzeczeniowych. Formularz zaświadczenia lekarskiego jest dostępny w poradni;
Zaświadczenie lekarskie nie jest wymagane, gdy psycholog u dziecka zdiagnozuje niepełnosprawność intelektualną.
3. Opinia pedagogiczna z przedszkola informująca o funkcjonowaniu poznawczym i emocjonalno-społecznym dziecka (jeśli dziecko uczęszcza do placówki);
4. Informacje z innych poradni bądź gabinetów terapeutycznych, jeśli rodzice posiadają np.: wyniki dotychczas przeprowadzanych badań psychologicznych i pedagogicznych, logopedycznych, integracji sensorycznej (SI);
5. Inna dokumentacja (np. orzeczenie o niepełnosprawności dziecka).

Po otrzymaniu wyżej wymienionych dokumentów psycholog z poradni podejmuje decyzję o dalszym postępowaniu (diagnozie dziecka).

Po zakończeniu postępowania diagnostycznego, na posiedzeniu Zespołu Orzekającego w poradni, zapada decyzja o przyznaniu dziecku orzeczenia. Rodzic ma prawo uczestniczyć w posiedzeniu Zespołu Orzekającego.

Zespoły wydają orzeczenie w terminie nie dłuższym niż 30 dni, od dnia złożenia lub przedstawienia dokumentacji. W szczególnie uzasadnionych przypadkach uwarunkowanych stanem zdrowia dziecka lub złożonością procesu diagnostycznego, orzeczenie może być wydane w terminie nie dłuższym niż 60 dni od dnia złożenia wniosku. Od orzeczenia można się odwołać.

C) ORZECZENIE O POTRZEBIE INDYWIDUALNEGO OBOWIĄZKOWEGO ROCZNEGO PRZYGOTOWANIA PRZEDSZKOLNEGO wydawane jest dla dzieci, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do przedszkola lub oddziału przedszkolnego zorganizowanego w szkole podstawowej.

Jakie wsparcie dziecko uzyska na podstawie orzeczenia o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego

Dziecko uczestniczy w zajęciach w miejscu swojego pobytu, czyli w domu rodzinnym, u rodziny zastępczej, w rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej lub w ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych. Dziecko realizuje program uwzględniający podstawę programową wychowania przedszkolnego, dostosowany do jego potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych. Z uwagi na potrzeby dziecka i uwarunkowania organizacyjne istnieje możliwość odstąpienia od realizacji niektórych treści podstawy programowej przez nauczyciela za zgodą dyrektora. Priorytetowym działaniem wynikającym z orzeczenia jest dążenie do pełnego, rzeczywistego włączenia i integracji dziecka z jego rówieśnikami, zarówno poprzez wspomaganie rozwoju w trakcie indywidualnej pracy, jak i wspieranie go podczas zajęć z grupą oraz likwidowanie barier i ograniczeń utrudniających udział dziecka w życiu przedszkolnym. Dziecko może uczestniczyć w życiu przedszkolnym w zajęciach rozwijających zainteresowania i uzdolnienia, w uroczystościach i innych przedsięwzięciach organizowanych w przedszkolu, w wybranych zajęciach wychowania przedszkolnego, np. umożliwiających dziecku integrację z rówieśnikami w formie zabawy, w zajęciach rewalidacyjnych lub w formach pomocy psychologiczno-pedagogicznej poza tygodniowym wymiarem godzin zajęć, o ile stan zdrowia dziecka pozwala na prowadzenie tych zajęć w przedszkolu.

Jak uzyskać orzeczenie o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego

Wymagane dokumenty

W celu rozpoczęcia procedury wydania orzeczenia niezbędne jest złożenie w poradni następujących dokumentów lub ich kopii:

1. Wniosek o wydanie orzeczenia o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego (na odpowiednim formularzu dostępnym w poradni lub na stronie internetowej poradni);
2. Zaświadczenie lekarskie (ewentualnie z dokumentacją medyczną) informujące o sytuacji zdrowotnej dziecka wydane przez lekarza wraz z podaniem dokładnych dat rozpoczęcia i zakończenia nauczania indywidualnego (na odpowiednim formularzu dostępnym w poradni lub na stronie internetowej poradni);
3. Opinia pedagogiczna z przedszkola (ze szkoły) informująca o funkcjonowaniu poznawczym i emocjonalno-społecznym dziecka (jeśli dziecko uczęszcza do placówki) (na odpowiednim formularzu dostępnym w poradni lub na stronie internetowej poradni);
4. Dokumentacja uzupełniająca z innych poradni bądź gabinetów terapeutycznych, jeśli rodzice taką posiadają.

Po otrzymaniu wyżej wymienionych dokumentów psycholog z poradni podejmuje decyzję o dalszym postępowaniu (diagnozie dziecka).

Po zakończeniu postępowania diagnostycznego, na posiedzeniu Zespołu Orzekającego w poradni, zapada decyzja o przyznaniu dziecku orzeczenia. Rodzice mają prawo uczestniczyć w posiedzeniu Zespołu.

Orzeczenia te wydaje się na okres nie krótszy niż 30 dni i nie dłuższy niż jeden rok szkolny.

Zespoły wydają orzeczenie w terminie nie dłuższym niż 14 dni, od dnia złożenia lub przedstawienia dokumentacji. Od orzeczenia można się odwołać.

D) ORZECZENIE O POTRZEBIE ZAJĘĆ REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZYCH wydawane jest dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim na okres do 5 lat.

Jakie wsparcie uzyska dziecko i rodzina na podstawie orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych

Orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych może być realizowane w zespołach rewalidacyjno-wychowawczych. Umożliwi ono dziecku uczestniczenie w zajęciach specjalistycznych od 3 roku życia. Spełnianie obowiązku szkolnego może być wydłużone do 25 roku życia.

Zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze mogą odbywać się w formie zespołowej w odpowiednio dostosowanych i dobrze wyposażonych salach, w 2 - 4 osobowych grupach, w wymiarze 30 godzin tygodniowo. Inną możliwością jest realizacja zajęć indywidualnie w domu rodzinnym dziecka w wymiarze 10 godzin tygodniowo.

Praca z każdym dzieckiem oparta jest na specjalnie dla niego skonstruowanym programie. Obejmuje on wspieranie rozwoju umiejętności motorycznych, poznawczych, emocjonalno-społecznych, porozumiewania się oraz samoobsługowych. Zajęcia są całkowicie dostosowane do potrzeb i możliwości psychofizycznych dziecka. Prowadzą je specjaliści oligofrenopedagogiki, nauczyciele rozumiejący potrzeby i możliwości dzieci.

Pracujący rodzice dziecka posiadającego orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych mają prawo wnioskować o telepracę, pracę w przerywanym czasie pracy, objęcie ruchomym lub indywidualnym rozkładem czasu pracy.

Jak uzyskać orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych

W celu rozpoczęcia procedury wydania orzeczenia niezbędne jest złożenie w poradni następujących dokumentów lub ich kopii:

1. Wniosek o wydanie orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych (formularz można odebrać w sekretariacie poradni lub pobrać ze strony internetowej poradni);
2. Zaświadczenie lekarskie (ewentualnie z dokumentacją medyczną) informujące o sytuacji zdrowotnej dziecka wydane przez lekarza na formularzu dostępnym w poradni;
3. Opinia pedagogiczna z przedszkola informująca o funkcjonowaniu poznawczo-emocjonalnym dziecka (jeśli dziecko uczęszcza do placówki). Druk opinii można pobrać w poradni;

4. Informacje z innych poradni bądź gabinetów terapeutycznych, jeśli rodzice posiadają np.: wyniki dotychczas przeprowadzanych badań psychologicznych i pedagogicznych, logopedycznych, innych;
5. Inna dokumentacja (np. orzeczenie o niepełnosprawności dziecka).

E) OPINIA W SPRAWIE ODROCZENIA SPEŁNIANIA OBOWIĄZKU SZKOLNEGO

Dzieci posiadające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego mogą mieć dwukrotnie odroczony obowiązek szkolny, czyli mogą rozpocząć naukę najpóźniej we wrześniu roku kalendarzowego, w którym kończą 9 lat.

Decyzje w sprawie odroczenia obowiązku szkolnego podejmuje dyrektor szkoły obwodowej po złożeniu przez rodziców wniosku wraz z dołączoną opinią poradni psychologiczno-pedagogicznej. Opinia może być wydana zarówno przez publiczną, jak i niepubliczną poradnię. Należy jednak pamiętać, że odroczenie dotyczy jednego roku szkolnego.

Jakie wsparcie uzyska dziecko na podstawie opinii w sprawie odroczenia spełniania obowiązku szkolnego

Odroczenie obowiązku szkolnego dziecku z niepełnosprawnością, posiadającemu orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, umożliwi lepsze przygotowanie do nauki i pełnienia roli ucznia. Pozwoli na zdobywanie wiedzy w indywidualnym tempie, dostosowanym do jego potrzeb i możliwości psychofizycznych.

Dla dziecka posiadającego opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju odroczenie obowiązku szkolnego umożliwi dłuższe o rok lub dwa lata korzystanie z zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju.

Jak uzyskać opinię w sprawie odroczenia spełniania obowiązku szkolnego

Z wnioskiem o wydanie opinii poradni może wystąpić rodzic/opiekun prawny dziecka.

Wniosek należy złożyć w poradni, po konsultacji z psychologiem prowadzącym. Opinię w sprawie odroczenia rozpoczęcia spełniania przez dziecko obowiązku szkolnego poradnia może wydać po przeprowadzonej diagnozie lub na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

Opinię wydaje się w terminie nie dłuższym niż 30 dni, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach w terminie nie dłuższym niż 60 dni, od dnia złożenia wniosku.

Opinię należy przedstawić w szkole obwodowej dziecka, nie później niż do 31 sierpnia w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat.

F) OPINIA W SPRAWIE OBJĘCIA POMOCĄ PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNĄ jest wydawana m.in. dla dzieci z chorobami przewlekłymi. Dzieci przewlekle chore w prawie oświatowym są dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, ale nie dziećmi niepełnosprawnymi.

Jakie wsparcie dziecko uzyska na podstawie opinii w sprawie objęcia pomocą psychologiczno-pedagogiczną

Przedstawienie opinii o pomocy psychologiczno-pedagogicznej w przedszkolu powinno zapewnić dziecku dostosowanie treści, metod i organizacji nauczania do jego możliwości psychofizycznych oraz zapewnić warunki do korzystania z różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej zgodnych z potrzebami dziecka, wskazanymi w opinii.

Dyrektor przedszkola zobowiązany jest do uzyskania od rodziców lub prawnych opiekunów dziecka szczegółowych informacji na temat choroby oraz wynikających z niej ograniczeń w funkcjonowaniu dziecka w obszarze fizycznym, edukacyjnym i społeczno-emocjonalnym. Zadaniem dyrektora jest również zobowiązanie nauczycieli do pozyskania wiedzy na temat choroby dziecka (m.in. poprzez analizę publikacji z serii "One są wśród nas" ORE) oraz zorganizowanie szkolenia dla całej kadry przedszkola w zakresie postępowania z chorym dzieckiem. Konieczne jest opracowanie przez placówkę szczegółowej procedury postępowania w stosunku do każdego chorego dziecka (na co dzień i przy zaostrzeniu objawów).

Jak uzyskać opinię w sprawie objęcia pomocą psychologiczno-pedagogiczną dla dziecka przewlekle chorego

Z wnioskiem o wydanie opinii może wystąpić rodzic/opiekun prawny dziecka.

Wniosek należy złożyć w poradni, po konsultacji z psychologiem prowadzącym. Opinię w sprawie objęcia pomocą psychologiczno-pedagogiczną poradnia może wydać po przeprowadzonej diagnozie. Do wniosku o opinię należy dołączyć zaświadczenie lekarskie oraz opinię o funkcjonowaniu dziecka w przedszkolu.

Opinię wydaje się w terminie nie dłuższym niż 30 dni, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach w terminie nie dłuższym niż 60 dni, od dnia złożenia wniosku.

Opinię rodzic (nie poradnia) powinien przedstawić w przedszkolu.

G) OPINIA W SPRAWIE OBJĘCIA DZIECKA POMOCĄ PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNĄ W FORMIE ZINDYWIDUALIZOWANEJ ŚCIEŻKI REALIZACJI OBOWIĄZKOWEGO ROCZNEGO PRZYGOTOWANIA PRZEDSZKOLNEGO

Opinia wydawana jest m.in. dla dzieci chorych, których stan zdrowia nie utrudnia uczęszczania do przedszkola, ale utrudnia realizację zadań edukacyjnych w grupie.

Zindywidualizowanej ścieżki nie organizuje się dla dzieci objętych kształceniem specjalnym, jak i indywidualnym rocznym obowiązkowym przygotowaniem przedszkolnym.

Jakie wsparcie dziecko uzyska na podstawie opinii w sprawie objęcia zindywidualizowaną ścieżką realizacji obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego

Opinia poradni określa zakres, w jakim dziecko nie może brać udziału w zajęciach wychowania przedszkolnego z oddziałem przedszkolnym, okres objęcia dziecka tą formą pomocy (nie dłuższy niż rok szkolny), działania, jakie powinny być podjęte w celu usunięcia barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie dziecka i jego uczestnictwo w życiu przedszkola.

W związku z powyższym, dzięki opinii, dziecko może realizować zajęcia wychowania przedszkolnego częściowo indywidualnie w przedszkolu w zależności od jego potrzeb i możliwości oraz korzystać z różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Ponadto placówka podejmuje działania umożliwiające pełne uczestnictwo dziecka w życiu przedszkola, poprzez usuwanie barier, które to utrudniają.

Jak uzyskać opinię w sprawie objęcia dziecka zindywidualizowaną ścieżką realizacji obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego

Z wnioskiem o wydanie opinii może wystąpić rodzic/opiekun prawny dziecka. Wniosek należy złożyć w poradni, po konsultacji z psychologiem prowadzącym.

Do wniosku składanego w poradni o wydanie opinii o zindywidualizowanej ścieżce rodzice dołączają dokumentację określającą:

- trudności w funkcjonowaniu dziecka w przedszkolu,
- w przypadku dziecka objętego zindywidualizowaną ścieżką ze względu na stan zdrowia – także wpływ przebiegu choroby na funkcjonowanie dziecka w przedszkolu oraz ograniczenia w zakresie możliwości udziału dziecka w zajęciach wychowania przedszkolnego wspólnie z oddziałem przedszkolnym,
- w przypadku dziecka uczęszczającego do przedszkola – także opinię nauczycieli i specjalistów o funkcjonowaniu dziecka w przedszkolu.

Przed wydaniem opinii poradni we współpracy z przedszkolem i rodzicami dziecka powinna przeprowadzić analizę funkcjonowania dziecka. Analiza powinna zawierać efekty udzielonej dotychczas przez przedszkole pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Wydanie opinii powinna poprzedzać również diagnoza dziecka w poradni.

Opinię poradni wydaje się w terminie nie dłuższym niż 30 dni, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach w terminie nie dłuższym niż 60 dni, od dnia złożenia wniosku. Opinię rodzic przedstawia w przedszkolu.

H) NAUCZANIE DOMOWE (spełnianie obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego poza przedszkolem) dla dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego oraz nie posiadających tego dokumentu.

Dyrektor publicznego lub niepublicznego przedszkola, do którego dziecko zostało przyjęte, na wniosek rodziców, może zezwolić na spełnianie przez nie obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego poza przedszkolem, oddziałem przedszkolnym w szkole podstawowej (klasa 0°) lub inną formą wychowania przedszkolnego.

Zezwolenie takie może być wydane drogą decyzji przed rozpoczęciem roku szkolnego albo w trakcie roku szkolnego.

Do uzyskania zgody do realizacji obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego poza przedszkolem nie jest potrzebna opinia z poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Dziecko, które na wniosek rodziców uzyskało zgodę dyrektora przedszkola na spełnianie obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego poza przedszkolem nie jest przypisane do żadnego oddziału. Dziecko w edukacji domowej realizuje podstawę programową wychowania przedszkolnego. Nauczycielami dziecka mogą być: rodzice, opiekunowie prawni (opiekun prawny dziecka to osoba, której sąd powierzył sprawowanie opieki nad dzieckiem), inne osoby, które wskażą rodzice albo opiekunowie.

Dyrektor przedszkola powinien zapoznać rodziców z podstawą programową wychowania przedszkolnego, w szczególności zadaniami przedszkola oraz osiągnięciami dziecka na koniec wychowania przedszkolnego.

Jakie wsparcie dziecko uzyska realizując obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego poza przedszkolem

Przedszkole otrzymuje pieniądze z subwencji oświatowej na dziecko realizujące nauczanie domowe. Realizując obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego dziecko nadal ma prawo korzystać z wszelkich form pomocy psychologiczno-pedagogicznej realizowanych w placówce oświatowej (m.in. zajęć specjalistycznych z psychologiem, pedagogiem, logopedą, terapeutą SI). Ponadto przedszkole stara się wspierać rodziców i dziecko m.in. w formie konsultacji, warsztatów, spotkań integrujących z grupą rówieśniczą, zajęć dodatkowych oraz dostępu do materiałów, poradników, platformy edukacyjnej.

Jak uzyskać zgodę na realizacja obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego poza przedszkolem

Wniosek należy złożyć do dyrektora przedszkola, do którego dziecko jest przyjęte. Dodatkowo należy dołączyć oświadczenie, z informacją o zapewnieniu dziecku warunków, które umożliwią mu realizację podstawy programowej. Cofnięcie zezwolenia może nastąpić na wniosek rodziców.

Rozdział IV

Rodzaje wsparcia jakie może uzyskać dziecko i rodzina

W OŚWIACIE

dla dziecka uczęszczającego do szkoły

Zobacz też **ORZECZENIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI** - opisane w rozdziale I na stronie 4.

WAŻNE DOKUMENTY

A) **ORZECZENIE O POTRZEBIE KSZTAŁCENIA SPECJALNEGO** wydawane jest dla dzieci, które wymagają stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy, ze względu na

1. niepełnosprawność dziecka:

- niesłyszące
- słabosłyszące
- niewidzące
- słabowidzące
- niepełnosprawne ruchowo, w tym z afazją
- niepełnosprawne intelektualnie w stopniu lekkim
- niepełnosprawne intelektualnie w stopniu umiarkowanym
- niepełnosprawne intelektualnie w stopniu znacznym
- z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera
- z niepełnosprawnością sprzężoną (dwie lub więcej wymienione powyżej niepełnosprawności);

2. zagrożenie niedostosowaniem społecznym (np. zaburzenia opozycyjno-buntownicze, ADHD);

3. niedostosowanie społeczne.

Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydawane jest na okres roku szkolnego, etapu edukacyjnego (I etap - klasy 1-3, II etap -klasy 4-8, III etap – szkoła ponadpodstawowa), albo okresu kształcenia w danej placówce.

Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego dla uczniów szkół podstawowych z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim wydaje się na okres każdego etapu edukacyjnego w tej szkole.

Edukacja dzieci niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego organizowana jest we wszystkich typach szkół:

- ogólnodostępnych,
- ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi,

- integracyjnych,
- ogólnodostępnych z oddziałami specjalnymi,
- specjalnych,
- specjalnych przysposabiających do pracy.

Uczniowie z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego mogą także uczyć się w placówkach specjalistycznych takich jak:

- młodzieżowe ośrodki wychowawcze,
- młodzieżowe ośrodki socjoterapii,
- specjalne ośrodki szkolno -wychowawcze,
- specjalne ośrodki wychowawcze,
- ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze.

Jakie wsparcie dziecko i rodzina uzyska na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego

W orzeczeniu wypisane są wszystkie możliwe, zalecone przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną formy edukacji dziecka. Do rodzica należy podjęcie ostatecznej decyzji co do miejsca kształcenia swojego dziecka. Mogą wybrać którąkolwiek placówkę, spośród wskazanych w orzeczeniu. Nie ma formalnej możliwości przymuszenia rodzica, by posłał dziecko do szkoły integracyjnej czy specjalnej. Każda szkoła z obwodu zamieszkania ma obowiązek przyjęcia dziecka.

Dzieci niepełnosprawne, posiadające orzeczenie o kształceniu specjalnym, mają możliwość nauki w indywidualnym, dostosowanym do ich możliwości psychofizycznych tempie. Rozpoczęcie nauki w szkole może być odroczone do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 9 lat.

Jeżeli dziecko ma duże trudności w opanowaniu wymagań edukacyjnych określonych w podstawie programowej, rada pedagogiczna, po uzyskaniu opinii zespołu nauczycieli i specjalistów pracujących z uczniem, może zadecydować o przedłużeniu okresu nauki. Nauka w szkole może odbywać się do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 20 rok życia (dla szkoły podstawowej) i 24 rok życia (dla szkoły ponadpodstawowej). Wydłużenie czasu nauki następuje z podziałem na I i II etap edukacyjny. I etap można wydłużyć o rok, a drugi o 2 lata. Potrzebna jest do tego również zgoda rodzica lub pełnoletniego ucznia.

Wszystkie placówki oświatowe zobligowane są do tego, aby zapewnić dla uczęszczających do nich dzieci niepełnosprawnych:

- realizację zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego, w tym: zajęcia specjalistyczne np.: korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne, inne o charakterze terapeutycznym,
- integrację ze środowiskiem rówieśniczym,
- przygotowanie do samodzielności w życiu dorosłym,
- odpowiednie warunki do nauki,
- sprzęt specjalistyczny i środki dydaktyczne.

Na podstawie orzeczenia zespół nauczycieli, wychowawców i specjalistów prowadzących zajęcia z dzieckiem opracowuje wielospecjalistyczną ocenę poziomu funkcjonowania ucznia (WOPFU) i indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny (IPET).

Zgodnie z aktualnym stanem prawnym (2021r.) WOPFU zawiera:

- zainteresowania ucznia,
- mocne strony ucznia,
- predyspozycje i uzdolnienia ucznia,
- zaburzone, wymagające wsparcia obszary funkcjonowania ucznia,
- przyczyny niepowodzeń edukacyjnych ucznia (jeśli takie występują),
- przyczyny trudności w funkcjonowaniu ucznia,
- bariery w zakresie pełnego uczestnictwa ucznia w życiu szkoły,
- zakres wsparcia, jakiego wymaga uczeń ze strony nauczycieli, specjalistów, asystentów i pomocy nauczyciela (jeśli zachodzi taka potrzeba).

Na podstawie WOPFU i po przeanalizowaniu zaleceń zawartych w orzeczeniu tworzony jest Indywidualny Plan Edukacyjno-Terapeutyczny (IPET).

Powinien on powstać do 30 września roku szkolnego, w którym uczeń rozpoczyna edukację w danej placówce lub w ciągu 30 dni od dnia złożenia w placówce, do której uczęszcza dziecko, orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

IPET określa rodzaje i formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej, które będą realizowane w szkole, w tym zajęcia prowadzone przez logopedę, pedagoga, psychologa, terapeutę SI, fizjoterapeutę. Zajęcia realizowane są w zależności od potrzeb dziecka i możliwości placówki.

Dziecko niepełnosprawne posiadające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego może realizować niektóre zajęcia edukacyjne indywidualnie albo w grupie do 5 osób, pod warunkiem, że takie zalecenie jest zawarte w orzeczeniu.

Dziecko ma zapewnione w procesie edukacji i wychowania dodatkowe wsparcie specjalistów. Do pracy z nim można zatrudniać dodatkowo pomoc nauczyciela, nauczyciela z kwalifikacjami z zakresu pedagogiki specjalnej lub innych specjalistów.

Uczniowie posiadający orzeczenie mogą skorzystać ze zwolnienia z obowiązku realizacji określonych zajęć edukacyjnych, w tym nauki drugiego języka nowożytnego.

Obejmuje to dzieci z:

- wadą słuchu,
- afazją,
- niepełnosprawnościami sprzężonymi,
- autyzmem,
- zespołem Aspergera.

Mają również prawo do zdawania egzaminów zewnętrznych w specjalnym trybie dostosowanym do ich indywidualnych potrzeb i możliwości psychofizycznych.

W ramach tego trybu uczeń może skorzystać z jednej, spośród możliwości:

- **dostosowanie warunków** przeprowadzania egzaminu - dotyczy wszystkich uczniów posiadających orzeczenie;
- **dostosowanie formy** przeprowadzania egzaminów - dotyczy tylko uczniów z niepełnosprawnością posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego,
- **dostosowanie warunków i formy** przeprowadzania egzaminu - dotyczy tylko uczniów z niepełnosprawnością posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego.

Dostosowanie formy egzaminu polega na przygotowaniu odrębnych arkuszy egzaminacyjnych dostosowanych do rodzaju niepełnosprawności uczniów.

Dostosowanie warunków zdawania egzaminu polega na:

- zapewnieniu miejsca odpowiedniego do potrzeb i możliwości psychofizycznych,
- wykorzystaniu odpowiedniego sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych dostosowanych do niepełnosprawności,
- przedłużeniu czasu przewidzianego na pracę ucznia z zestawem egzaminacyjnym,
- ustaleniu odpowiednich zasad oceniania rozwiązań zadań, uwzględniających specjalne potrzeby edukacyjne ucznia,
- zapewnieniu uczniowi pomocy nauczyciela wspomagającego w czytaniu i pisaniu, specjalisty z zakresu niepełnosprawności, niedostosowania społecznego, zagrożenia niedostosowaniem społecznym, jeżeli zachodzi taka potrzeba,
- przeprowadzaniu egzaminu w miejscu innym niż szkoła - w szczególnych przypadkach wynikających z niepełnosprawności ucznia, po uzyskaniu zgody dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej (CKE).

Dyrektor szkoły, na wniosek rady pedagogicznej, może również wystąpić do dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej z wnioskiem o wyrażenie zgody na przystąpienie do egzaminu ucznia w warunkach nieujętych w powyższym zestawieniu, dostosowanych do jego potrzeb i możliwości psychofizycznych.

Szczegółowe informacje dotyczące dostosowań ogłaszane są w sierpniu każdego roku na stronie CKE.

Uczniom posiadającym orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego przysługują również przywileje związane z dotarciem do placówki. Obowiązkiem organu prowadzącego, w tym zakresie jest zapewnienie dziecku specjalnego bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do najbliższej szkoły podstawowej albo zwrot kosztów przejazdu dziecka i opiekuna, jeżeli dowożenie zapewniają rodzice.

Pracujący rodzice dziecka posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego mają prawo wnioskować o telepracę, pracę w przerywanym czasie pracy, objęcie ruchomym lub indywidualnym rozkładem czasu pracy.

Jak uzyskać orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego

Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydawane jest przez rejonową publiczną Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną. Poradnia wydaje orzeczenia dzieciom, które uczęszczają do placówek znajdujących się na terenie jej działania.

Wymagane dokumenty

W celu rozpoczęcia procedury wydania orzeczenia niezbędne jest złożenie w poradni następujących dokumentów lub ich kopii:

1. Wniosek o wydanie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego (formularz można odebrać w sekretariacie poradni lub pobrać ze strony internetowej poradni);
2. Zaświadczenie lekarskie (ewentualnie z dokumentacją medyczną) informujące o sytuacji zdrowotnej dziecka wydane przez jednego ze specjalistów np.: lekarza rehabilitacji medycznej, neurologa, psychiatrę, pediatrę. Na zaświadczeniu lekarskim powinna znaleźć się jedna z kategorii orzeczeniowych. Formularz zaświadczenia lekarskiego jest dostępny w poradni;

Zaświadczenie lekarskie nie jest wymagane, gdy psycholog zdiagnozuje u dziecka niepełnosprawność intelektualną i/lub zagrożenie niedostosowaniem społecznym.

3. Opinia pedagogiczna ze szkoły informująca o funkcjonowaniu poznawczym i emocjonalno-społecznym dziecka (jeśli dziecko uczęszcza do placówki);
4. Informacje z innych poradni bądź gabinetów terapeutycznych, jeśli rodzice posiadają np.: wyniki dotychczas przeprowadzanych badań psychologicznych i pedagogicznych, logopedycznych, integracji sensorycznej (SI);
5. Inna dokumentacja (np. orzeczenie o niepełnosprawności dziecka).

Po otrzymaniu wyżej wymienionych dokumentów psycholog z poradni podejmuje decyzję o dalszym postępowaniu (diagnozie dziecka).

Po zakończeniu postępowania diagnostycznego, na posiedzeniu Zespołu Orzekającego w poradni zapada decyzja o przyznaniu dziecku orzeczenia. Rodzice mają prawo uczestniczyć w posiedzeniu zespołu.

Zespoły wydają orzeczenie w terminie nie dłuższym niż 30 dni od dnia złożenia lub przedstawienia dokumentacji. W szczególnie uzasadnionych przypadkach uwarunkowanych stanem zdrowia dziecka lub złożonością procesu diagnostycznego, orzeczenie może być wydane w terminie nie dłuższym niż 60 dni od dnia złożenia wniosku. Od orzeczenia można się odwołać.

B) ORZECZENIE O POTRZEBIE INDYWIDUALNEGO NAUCZANIA wydawane jest dla uczniów, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły.

Uczeń chory, który z poradni psychologiczno-pedagogicznej otrzymał orzeczenie o potrzebie nauczania indywidualnego realizuje zajęcia edukacyjne w domu.

Jakie wsparcie dziecko uzyska na podstawie orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania

Uczeń posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia indywidualnego ma prowadzone zajęcia w indywidualnym i bezpośrednim kontakcie z nauczycielem, w miejscu jego pobytu - np. w domu lub w szpitalu.

Dyrektor szkoły po otrzymaniu orzeczenia zasięga opinii rodziców albo pełnoletniego ucznia w zakresie czasu prowadzenia zajęć indywidualnych, a następnie ustala z organem prowadzącym zakres i czas prowadzenia zajęć indywidualnych z uczniem.

Zajęcia z uczniami klas I-III szkoły podstawowej prowadzi jeden lub dwóch wyznaczonych przez dyrektora szkoły nauczycieli, natomiast od klasy IV zajęcia indywidualne prowadzą nauczyciele poszczególnych zajęć edukacyjnych. W miejscu przebywania dziecka realizuje się wszystkie obowiązkowe zajęcia edukacyjne wynikające z ramowego planu nauczania, dostosowane do indywidualnych potrzeb i możliwości ucznia. Dyrektor szkoły, na uzasadniony wniosek nauczyciela prowadzącego zajęcia indywidualne, po zasięgnięciu opinii rodziców ucznia, bądź pełnoletniego ucznia, może zezwolić na odstępnie od realizacji niektórych treści wynikających z podstawy programowej, stosownie do możliwości ucznia oraz warunków w miejscu, w którym odbywają się zajęcia.

Tygodniowy wymiar godzin zajęć indywidualnych z uczniem powinien być realizowany w ciągu co najmniej 2 dni - dla uczniów klas I-III i co najmniej 3 dni - dla uczniów od IV klasy wzwyż i przedstawia się następująco:

- w klasach I-III szkoły podstawowej od 6 do 8 godzin;
- w klasach IV - VI szkoły podstawowej od 8 do 10 godzin;
- w klasach VII i VIII szkoły podstawowej od 10 do 12 godzin;
- w szkole ponadpodstawowej od 12 do 16 godzin.

Za zgodą organu prowadzącego dyrektor szkoły może ustalić dla ucznia wyższy tygodniowy wymiar godzin zajęć indywidualnych. Natomiast w przypadkach uzasadnionych stanem zdrowia ucznia, na wniosek rodziców albo pełnoletniego ucznia, dyrektor może zmniejszyć tygodniowy wymiar godzin zajęć indywidualnych, pod warunkiem, że pozwoli to zrealizować podstawę programową.

Uczeń posiadający orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania może uczestniczyć w zajęciach rewalidacyjnych, zajęciach organizowanych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej, imprezach i uroczystościach szkolnych poza określonym dla niego tygodniowym wymiarem godzin zajęć indywidualnych.

Nauczyciele prowadzący z uczniem zajęcia zobligowani są do prowadzenia obserwacji funkcjonowania dziecka w aspekcie funkcjonowania społecznego, by nie zostało ono wykluczone z życia społeczności szkolnej. Powinni czuwać nad jego integracją z rówieśnikami.

Jak uzyskać orzeczenie o potrzebie nauczania indywidualnego

Wymagane dokumenty

W celu rozpoczęcia procedury wydania orzeczenia niezbędne jest złożenie w poradni następujących dokumentów lub ich kopii:

1. Wniosek o wydanie orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania (formularz można pobrać w sekretariacie poradni lub ze strony internetowej poradni);

W razie wypadku losowego, zdrowotnego:

2. Zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia dziecka, określające czas (z podaniem dokładnych dat rozpoczęcia i zakończenia nauczania indywidualnego), w którym stan zdrowia ucznia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły (nie krótszy niż 30 dni), wzór zaświadczenia można pobrać w sekretariacie poradni lub ze strony internetowej poradni;
3. Opinię nauczycieli uczących o funkcjonowaniu ucznia w szkole.

W razie jednorazowego kontaktu z poradnią nie są konieczne badania psychologiczno-pedagogiczne.

W przypadku różnego rodzaju schorzeń:

1. Zaświadczenie o stanie zdrowia dziecka wydane przez lekarza określające czas, w którym stan zdrowia ucznia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie ucznia do szkoły (formularz można pobrać w sekretariacie poradni lub ze strony internetowej poradni);
2. Dokumentację medyczną wskazującą przyczynę, która uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie ucznia do szkoły;
3. Opinię nauczycieli uczących o funkcjonowaniu ucznia w szkole;
4. Wyniki badania psychologicznego, pedagogicznego i logopedycznego.

Po otrzymaniu wyżej wymienionych dokumentów psycholog z poradni podejmuje decyzję o dalszym postępowaniu (diagnozie dziecka).

Orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania wydaje się na czas określony wskazany w zaświadczeniu o stanie zdrowia dziecka, jednak nie krótszy niż 30 dni i nie dłuższy niż jeden rok szkolny.

Orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania ucznia szkoły prowadzącej kształcenie w zawodzie wydaje się na czas określony wskazany w zaświadczeniu o stanie zdrowia dziecka, jednak nie krótszy niż 30 dni i nie dłuższy niż rok szkolny.

C) NAUCZANIE DOMOWE (spełnianie obowiązku szkolnego poza szkołą) dla dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego oraz nie posiadających tego dokumentu.

Każde dziecko, od 7 do 18 lat, musi się uczyć. Spełnia wtedy obowiązek szkolny i nauki.

Na wniosek rodziców dyrektor szkoły podstawowej i szkoły ponadpodstawowej, do której dziecko zostało przyjęte, może zezwolić na spełnianie przez dziecko obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki poza szkołą.

Nauczycielami dziecka mogą być:

- Rodzice,
- opiekunowie prawni (*opiekun prawny dziecka to osoba, której sąd powierzył sprawowanie opieki nad dzieckiem*),
- inne osoby, które wskażą rodzice albo opiekunowie.

Takie osoby nie muszą kończyć specjalnych studiów ani szkoleń.

Promocja do następnej klasy odbywa się na podstawie rocznych egzaminów klasyfikacyjnych przeprowadzanych przez szkołę, której dyrektor zezwolił na spełnianie obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki poza szkołą. Zakres egzaminów ustala dyrektor, który wydał zezwolenie na edukację domową. Po zdanych egzaminach dziecko dostaje świadectwo ukończenia danej klasy. Na świadectwie nie będzie oceny z zachowania. Nie będzie też ocen z muzyki, plastyki, techniki i wychowania fizycznego. Egzaminów nie muszą zdawać dzieci i młodzież posiadające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na niepełnosprawność intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym.

Jakie wsparcie uzyska dziecko realizując obowiązek szkolny poza szkołą (nauczanie domowe)

Szkoła otrzymuje środki finansowe z subwencji oświatowej na dziecko realizujące nauczanie domowe. Realizując obowiązek szkolny dziecko nadal ma prawo korzystać z wszelkich form pomocy psychologiczno-pedagogicznej realizowanych w placówce oświatowej m.in. z zajęć specjalistycznych z psychologiem, pedagogiem, logopedą, terapeutą SI. Ponadto szkoła stara się wspierać rodziców i dziecko m.in. w formie konsultacji, warsztatów, spotkań integrujących z grupą rówieśniczą, zajęć dodatkowych oraz dostępu do materiałów, poradników, platformy edukacyjnej.

Uczeń ma też prawo brać udział w konsultacjach umożliwiających przygotowanie do rocznych egzaminów klasyfikacyjnych.

Jak uzyskać zgodę na nauczanie domowe

Wniosek należy złożyć do dyrektora szkoły, do której dziecko jest przyjęte. Do wniosku należy dołączyć:

1. Oświadczenie rodziców o zapewnieniu dziecku warunków umożliwiających realizację podstawy programowej obowiązującej na danym etapie edukacyjnym;

2. Zobowiązanie rodziców do przystępowania w każdym roku szkolnym przez dziecko spełniające obowiązek szkolny lub obowiązek nauki do rocznych egzaminów klasyfikacyjnych.

Do uzyskania zgody do realizacji obowiązku szkolnego/nauki poza szkołą nie jest potrzebna opinia z poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Zezwolenie na edukację domową może być wydane przed rozpoczęciem roku szkolnego albo w trakcie roku szkolnego. Cofnięcie zezwolenia następuje na wniosek rodziców lub jeżeli uczeń z przyczyn nieusprawiedliwionych nie przystąpił do rocznych egzaminów klasyfikacyjnych albo ich nie zdał.

D) OPINIA W SPRAWIE OBJĘCIA DZIECKA POMOCĄ PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNĄ W FORMIE ZINDYWIDUALIZOWANEJ ŚCIEŻKI KSZTAŁCENIA

Zindywidualizowana Ścieżka Kształcenia ZŚK jest formą pomocy psychologiczno-pedagogicznej przeznaczoną dla uczniów, którzy nie muszą pozostawać w domu, mogą uczęszczać do szkoły, ale ze względu na trudności, jakie napotykają w funkcjonowaniu lub w wyniku złego stanu zdrowia, nie mogą realizować wszystkich obowiązkowych zajęć edukacyjnych z grupą.

Zindywidualizowanej ścieżki nie organizuje się dla uczniów objętych kształceniem specjalnym i indywidualnym. Jest to forma pomocy dla dzieci, które nie kwalifikują się do otrzymania orzeczenia o potrzebie KS. Może to dotyczyć wybranych przedmiotów.

Jakie wsparcie można uzyskać dzięki opinii w sprawie objęcia dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną w formie zindywidualizowanej ścieżki kształcenia

Dyrektor szkoły, uwzględniając zalecenia zawarte w opinii, ustala dla ucznia tygodniowy wymiar godzin indywidualnych, dostosowany do rzeczywistych potrzeb psychofizycznych ucznia.

Dziecko na część zajęć, wyszczególnionych w opinii, będzie uczęszczało wraz z grupą klasową, natomiast zajęcia realizowane w formie indywidualnej będzie odbywało w ustalonym przez dyrektora terminie i wymiarze godzin sam na sam z nauczycielem, w odrębnym pomieszczeniu w szkole.

Objęcie ucznia zindywidualizowaną ścieżką kształcenia następuje na okres nie dłuższy niż rok szkolny. W przypadku stwierdzenia potrzeby kontynuowania takiej formy pomocy przez dłuższy czas, rodzic ponownie musi wystąpić do poradni z wnioskiem o wydanie nowej opinii, spełniając takie same wymogi jak przy ubieganiu się za pierwszym razem.

Jak uzyskać opinię w sprawie zindywidualizowanej ścieżki kształcenia

Rodzice powinni wystąpić do poradni psychologiczno-pedagogicznej z wnioskiem o wydanie opinii w sprawie objęcia dziecka zindywidualizowaną ścieżką kształcenia. Do wniosku trzeba dołączyć dokumentację, która określa i potwierdza stan zdrowia dziecka oraz wynikające z niego trudności w zakresie funkcjonowania na terenie szkoły i realizowania konkretnych

zajęć razem z grupą. Może to być dokumentacja medyczna, opinia terapeutów pracujących z uczniem.

Wniosek rodziców poparty musi być opinią wydaną przez szkołę, w której nauczyciele i specjaliści dotychczas pracujący z uczniem wypowiedzą się na temat jego funkcjonowania.

Poradnia we współpracy ze szkołą i rodzicami ucznia przeprowadza analizę jego funkcjonowania, uwzględniając udzielaną uczniowi dotychczasową pomoc i efekty jej działania, a następnie wydaje opinię o potrzebie, bądź jej braku, objęcia ucznia zindywidualizowaną ścieżką kształcenia. W opinii muszą być podane konkretne zajęcia jakie uczeń ma realizować w formie indywidualnej, a także zajęcia jakie ma realizować w zespole klasowym, oraz okres, w którym należy go objąć taką formą kształcenia. Rodzic opinię dostarcza do szkoły i dodatkowo wypełnia wniosek o zastosowanie wobec jego dziecka takiej właśnie formy pomocy.

SŁOWNICZEK POJĘĆ i SKRÓTÓW

APD (od ang. *Auditory Processing Disorder*) - Zaburzenia Przetwarzania Słuchowego to zaburzenia pracy zmysłu słuchu wynikające z nieprawidłowości na poziomie Centralnego Układu Nerwowego - mózgu. Zaburzenie objawia się niewłaściwym przetwarzaniem bodźców słuchowych, co może wpływać na: opóźniony rozwój mowy, ograniczone rozumienie mowy, osłabioną pamięć słuchową, zaburzoną artykulację - wady wymowy, nadwrażliwość na dźwięki. Często jest też źródłem problemów emocjonalnych (niskiej samoocena dziecka, nieśmiałości) i zaburzeń zachowania. U dzieci w wieku szkolnym pojawiają się trudności w nauce, w zakresie: czytania, pisania, mylenia podobnych głosek i wyrazów, kłopotów z koncentracją i utrzymaniem uwagi, skupienia się na głosie nauczyciela, trudności ze zrozumieniem złożonych poleceń, trudności w nauce języka obcego.

ASD (od ang. *Autism Spectrum Disorder*) - spektrum zaburzeń autyzmu, wynikających z nieprawidłowego neurorozwoju dziecka, charakteryzują się utrzymującymi się, poważnymi trudnościami w inicjowaniu i utrzymywaniu relacji i komunikacji społecznej oraz ograniczonymi, powtarzalnymi i nieelastycznymi wzorcami zachowań, i zainteresowań.

IPET - Indywidualny Plan Edukacyjno - Terapeutyczny. IPET określa rodzaje i formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej, które będą realizowane w placówce edukacyjnej, w tym zajęcia prowadzone przez logopedę, pedagoga, psychologa, terapeutę SI, fizjoterapeutę. Tworzony na podstawie WOPFU.

KS - Kształcenie Specjalne, organizuje się dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami i/lub odchyleniami rozwojowymi, wymagających stosowania specjalnych metod i form pracy oraz organizacji nauki.

NI - Nauczanie Indywidualne - Indywidualne nauczanie organizuje się dla dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły. Nauczanie Indywidualne odbywa się w miejscu zamieszkania dziecka.

OKRO - Ośrodek koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczy ma za zadanie wspierania dzieci niepełnosprawnych i zagrożonych niepełnosprawnością oraz ich rodzin. Kompleksowa pomoc przeznaczona jest dla dzieci od narodzin do czasu podjęcia nauki szkolnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci do 3. roku życia.

OWI - Ośrodek Wczesnej Interwencji jest placówką oferującą wczesną kompleksową i wielospecjalistyczną diagnozę oraz terapię dzieci od pierwszych miesięcy życia do ukończenia 7 lat; działa w ramach NFZ.

PPP - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna - placówka oświatowa świadcząca pomoc dzieciom od urodzenia do 18 r.ż. (do końca okresu kształcenia), ich rodzicom oraz nauczycielom. Pomoc jest bezpłatna, nie wymagane są skierowania. Obowiązuje rejonizacja.

SI - (ang. *Sensory Integration*) - Integracja sensoryczna - procesy, które zachodzą w układzie nerwowym, polegające na zbieraniu i opracowywaniu informacji ze zmysłów (dotyku, ruchu, pozycji ciała, oczu, uszu, węchu i smaku). Procesy integracyjne rozpoczynają się już przed

narodzinami, od ich prawidłowości zależą procesy uczenia się wszystkich umiejętności małego dziecka.

WOPFU - Wielospecjalistyczna Ocena Poziomu Funkcjonowania Ucznia. Tworzona jest na podstawie orzeczenia i obserwacji dziecka przez zespół nauczycieli, wychowawców i specjalistów prowadzących nim zajęcia.

WWRD - Wczesne Wspieranie Rozwoju Dziecka jest formą pomocy wielospecjalistycznej, kompleksowej i intensywnych działań mających na celu pobudzenie psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka od chwili wykrycia pierwszych sygnałów nieprawidłowego funkcjonowania do podjęcia nauki w szkole podstawowej (0-6 lat).

ZA - (*Zespołu Aspergera*) zaburzenie neurorozwojowe klasyfikowane jako łagodna forma spektrum autyzmu. Dotyczy przede wszystkim zaburzeń funkcjonalnych. U osób z Zespołem Aspergera występują typowe dla spektrum autyzmu deficyty w kontaktach i umiejętnościach społecznych i w użyciu języka dla potrzeb komunikacji.

ZŚK - Zindywidualizowana Ścieżka Kształcenia ZŚK jest formą pomocy psychologiczno - pedagogicznej przeznaczoną dla uczniów, którzy nie muszą pozostawać w domu, mogą uczęszczać do szkoły, ale ze względu, na trudności, jakie napotykają w funkcjonowaniu lub w wyniku złego stanu zdrowia, nie mogą realizować wszystkich obowiązkowych zajęć edukacyjnych z grupą.

Do rodziców, opiekunów

Wybór zajęć specjalistyczno-terapeutycznych dla dziecka to ogromny wysiłek i odpowiedzialność. Każdy rodzic chciałby stworzyć dziecku optymalne warunki rozwoju. W przypadku dziecka z niepełnosprawnością jest to szczególnie trudne, ponieważ potrzebuje ono wielu specjalistycznych zajęć dobranych adekwatnie do jego potrzeb. Niestety, zwykle ograniczeniem jest brak czasu, środków i miejsce zamieszkania. Należy więc wybierać z dużym namysłem i stawiać na takie rozwiązania, które przyniosą dziecku i rodzinie jak największe korzyści.

Drodzy rodzice, zrozumiałe jest, że chcecie zorganizować dziecku jak najwięcej zajęć specjalistycznych. Jednak pamiętajcie - zajęcia terapeutyczne nie mogą wypełniać całego wolnego czasu dziecka! Czas zabawy też jest ważny! Zajęcia powinny odbywać się w pobliskiej okolicy i być prowadzone przez osoby, które ze sobą współpracują. Dodatkowe zajęcia prowadzone przez wielu specjalistów, w różnych miejscach nie sprzyjają całemu procesowi terapeutycznemu. Kolejne spotkania, dojazdy oraz późne godziny zajęć powodują więcej zmęczenia (zarówno u dziecka, jak i rodzica) niż prawidłowej stymulacji.

Każde dziecko potrzebuje zaspokojenia wszelkich potrzeb - musi być najedzone, wypoczęte i tylko wtedy będzie mogło w pełni korzystać z oddziaływań terapeutycznych.

Badania Katarzyny Szewczuk (2015, raport z badań - formy spędzania czasu wolnego przez dzieci) pokazują, że dzieci potrzebują nieco więcej swobody, zamiast natłoku zajęć dodatkowych, kół sportowych i innych tego typu zajęć. Według badań, większa ilość czasu spędzonego z rodziną i rówieśnikami uczy dzieci jak planować, rozwiązywać problemy i podejmować decyzje. Odpowiednio zorganizowany i właściwie przeżyty czas wolny jest wartością, która sprzyja wychowaniu, kształceniu i edukacji młodego człowieka, niezależnie od tego czy cieszy się on pełnym zdrowiem, czy boryka się z trudnościami rozwojowymi.

Bibliografia:

Truszkowska-Wojtkowiak M., Fenomen czasu wolnego, Harmonia Universalis, Gdańsk 2012.

Szewczuk K., Z teorii - artykuły recenzowane/Theory – Peer-Reviewed Ar, EETP 35(2015)1, ISSN 1896-2327.

Podstawy prawne (stan na grudzień 2021):

Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. *Prawo Oświatowe* (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1082 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. *o systemie oświaty* (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1327),

Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – *Karta Nauczyciela* (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 2215 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. *Kodeks pracy* (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1320 z późn. zm.),

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2020 r., poz. 1280),

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 września 2017 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1743),

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. z 2020 r., poz. 1309),

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1604),

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz. U. z 2017 r. poz. 1646 z późn. zm.),

Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 24 sierpnia 2021 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dzieci i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży (Dz. U. z 2021 r. , poz. 1571).